

مسئله مطابقت

در معرفت شناسی وجودی ملاصدرا

شهناز شایان‌فر*

استادیار گروه فلسفه دانشگاه الزهرا

چکیده

نظریه مطابقت در صدق، یکی از کهنترین و مهمترین نظریات در باب شناخت حقیقت است. فیلسوفان مسلمان تفسیر واحدی از نظریه مذکور بدست داده و تطابق ذهن و عین را صرفاً تطابقی ماهوی تلقی کرده‌اند. ملاصدرا نیز همگام با پیشینیان، در مبحث وجود ذهنی و دیگر مباحث مرتبط با علم، از وحدت ماهوی ذهن و عین سخن میگوید. جستار حاضر در صدد پاسخ به این پرسش است که چگونه میتوان بر اساس امکانات درونی فلسفه ملاصدرا از مطابقت وجودی ذهن و عین در فلسفه او سخن گفت؟ نگارنده در این پژوهش سعی کرده است با تبیین برخی امکانات درونی فلسفه ملاصدرا، از جمله نگرش وجودی او به علم، تفکیک میان علم و صورت ذهنی، وحدت تشکیکی وجود، کینونتهای پیشین انسان و در پی آن دریافت حضوری از پدیده‌ها، به تبیین مطابقت وجودی ذهن و عین بپردازد. نتیجه این بررسیها نشان میدهد که تطابق ماهوی در پی تطابق وجودی مطرح میشود. بدیگر سخن، اگر تطابق ماهوی را بپذیریم باید مقدم بر آن تطابق وجودی را بعنوان مقوم تطابق ماهوی پذیرفته باشیم.

کلید واژگان

تطابق ماهوی
وحدت تشکیکی وجود
ملاصدرا

مقدمه

فیلسوفان مسلمان تطابق ذهن و عین را ماهوی تلقی کرده و از آن با تعبیری چون تمثّل، تصوّر^۱، حصول اثری از صورت مدرک، انتقاش^۲ و حصول ماهیت^۳ یاد کرده‌اند.

ابن‌سینا^۴ ادراکات سه گانه حسی، خیالی و عقلی را با محوریت ماهیت تفسیر کرده است. ملاصدرا نیز حقیقت هر شیء را ماهیت نوعی آن دانسته و در مواضع بسیاری از اشتراک ماهوی صورت ادراکی با

*.Email: sh.shayanfar1380@gmail.com

تاریخ دریافت: ۹۳/۵/۱۳ تاریخ تأیید: ۹۳/۶/۳۰

۱. کندی، فی الفلسفة الاولى، ص ۳۸؛ ابن سینا، الاشارات و التنبیها، ج ۲، ص ۳۰۸.

۲. کندی، فی الفلسفة الاولى، ص ۳۸.

۳. بهمنیار، التحصیل، ص ۴۹۷-۴۹۸ و ۷۴۵.

۴. رازی، فخرالدین، المباحث المشرقیه فی علم الالهیات و الطبیعیات، ج ۲، ص ۳۵۴.

۵. ابن سینا، الاشارات و التنبیها، ج ۱، ص ۴۴ و ۹۵؛ ج ۲، ص ۳۲۲ و ۳۳۰.